



Nro. 17.

A' FELS. R. TSÁSZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Februariusnak 26-ik napján 1799-ik
esztendőben.*

Béts.

*Bétsnek, nevezétesen pedig vagy három Bétsi
külső városoknak, melyeknek neveik, Rofsau, Leo-
poldstadt, és Weisgerbern, néhány igen félelmes
napokat és éjtzakákat okozott a' mult hét' végénn és
a' jelenvalónak elejénn, a' közöttök folyó Duna-ág.
Az olvadás után, a' viz fel-puffadott, a' vastag
jeget fel-emelte, de fokáig öszsze nem ronthatván,
meg nem indithatta, a' viz az alatt mind inkább-
inkább emelkedett, míg végezetre a' partját fel-
jül haladván, minden felé ki-öntött. Leg félelme-
sebb vólt a' közelébb mult Vasárnapunk. Noha
nagy olvadás és nagy sár vólt, de szép, meleg, és kel-
lemetes nap sütvén, teméntelen sokaságot tsalt-ki*

R

a' viz' nézésére. Egész nap a' dolognak ki-meneteletét váró fokasággal vóltak el-telve mind azok a' helyek, a' melyekről tsak valamit látni lehetett. A' bástyákonn, melyeknek ez a' *Duna-ág* a' tövit mossa, éllel állott az aszszonyok' és ferjfiak' fokasága. Egyfzer 4 ora-tájban dél után, hasadozni, 's-mozogni kezd az iszonyu jég, néki a' hid' lábainak, a' melynek első gerendáji vasasok lévén, az egy-egy udvarhoz hasinlító nagyságu jegeket, egy szempillantat alatt öszsze-hasogatván, semmivé tette; azonban maga a' hid is keményen ingadozván, már tsak azt vártuk, hogy melyik szempillantatban indul le felé ő is a' jéggel, Le irás által képzelteni ezt a' borzasztó tekintetet, lehetetlen. A' kün lévő városiak, gyalogok és szekerek, bé-felé, a' benn-lévők pedig ki felé, futottak a' hidann keresztül, a' mint tsak láttak, hogy bé, vagy ki ne szoruljanak. Mások pedig, látván hogy a' hid szinta-szinta ketté szakad, kiáltoztak és kalapjaikkal intettek a' hid felé, hogy távozzanak rolla az emberek. Az alatt katonaság is érkezett, a' mely a' hid' végeit el-álván, néhány minutumokig senkit által nem botsátott. Valami fél fertály múlva el-enyészett a' nagy szörnyüség; a' hid megmaradott; és az estve közelitvén, az emberek haza takarodtak. — Éppen nem enyészett vólt el pedig még ezzel az egész veszedelem; a' jég tsak a' *Práterig* mehetett, ott ujra meg dúgult; azonban *Crems* és *Lincz* felöll, ujj és még több jég érkezett, a' vizet még jobban fel-duháztotta, az alacsony pintzéket és házakat el-töltötte, az alacsonyabb kerteket és utzákat tókká változtatta. — Ma éjjel már szállott valamit a' viz: és az ujj jég éppen most délben ismét indul.

Olosz Ország.

Az *Olosz Országi* Frantzia Fő-Vezér Gen. *Joubert*, minekutánna meg-ujjitott kérésére, az ő elgyengült egésségének meg-gondolásából a' Directo-

riumtól a' haza-menetelre engedelmet nyer vólna, Fébr. 1-ső napján *Meylandból Páris* felé útnak indúlt. Helyette Gen. *Delmas* vette által, mint a' katonai szolgálatban a' jelen lévők között leg idősebb, az ujj Fő-Vezérnek meg-érkezéséig, a' Komandót. — Ki lejénd ez az *Olosz Ország* ujj Fő-Vezér, még nem olvaltuk. — A' Stáb-Komendánsa, *Suchet* nevü Generál vólt ugyan itt eddig: ennek most Brigadéros Generál *Musnier* rendeltetett helyébe.

A' Neapolisban lévő *Romai* Frantzia tábornál Gen. *Championet* alatt eddig vólt Divisions-Generál *Macdonald* is, nem tudhatni mi okból, *absitot* vett azon tábortól.

Most, mikor ez a' Neápolissal való had el kezdődött, *Lacombe-St-Michel* nevü Követje vólt a' Frantzia Respublikának *Neápolisban*. Mi történt legyen ezzel az ólta, mind edeig nem tudatott. Most azt irják rolla, hogy Jan. 28-dikénn a' *Génuai* kikötő-helybe érkezett, minekutánna előbb még *Tunisban* is járt vólna. Déc. 10-dikénn t. i. a' Neápolisi Udvar' parantsolatjára egy *Liguriai* hajónn a' Neápolisi kikötő-helyből el evezett, a' mely hajóval nem soká egy *Tunisi* tengeri préda-hajó öszfe találkozott, és azt el-fogta. A' Corfárok' Kapitánya, reá esmervén a' Frantzia Követre, ötet magát ugyan szabadon el akarta botsátani, és *Sárdinia* szigetére ki akarta tenni: hanem *Lacombe-St-Michel*, a' *Liguriai* hajónn vólt többi minden embereket is meg akarta szabadítani, melyet midön a' Kapitánytól meg nem nyerhetett vólna, tsak egyedül a' maga szabadságát is el nem fogadta, hanem vélek együtt *Tunisba* ment. Itt egyenesen a' Fejedelemhez menvén, az előtt mind addig sürgette a' dólgot, mig a' *Liguriaiakat* is, pedig a' kik már rab-lántzakonn voltanak, hajójokkal együtt meg - szabadította. *Genuába* való haza-érkezések után, minekutánna a' meg-szabadúlt *Liguriaiak* az ő szababságoknak általa esett ki-efzközlését elő-be-széllették vólna, a' Directorium egy igen el-kö-

telező meg-köszönő-irást küldött *Lacombe-St-Michel*hez.

Az az öreg és nagy hirü *Rezzonico Károly* nevü Cardinális, a' ki az egy időtől fogva *Romában* folyó minden zuzavarok között, sem idősgével sem beteges állapotjával nem gondolván, ott mind végig meg-maradott, a' mult Jan. 26-dikánn életének 75-dik esztendejében ki-múlt a' világból.

A' Neápolis és Roma között való posta-közösülés, Jan. 29-dikétől fogva ismét fenn-áll.

A' *Romában* lévő *Farnési* palotának már most minden készületei közönségesen el-adattattnak.

Már most *Civita-Vechia* is meg-adta magát a' Frantzia seregeknek, és ugy látszik, mint-ha az abban volt Neápolisi őrző sereg, onnét, a' 10-dik Januáriusi fegyver-nyugvásról szolló Capitulatziónak ereje szerént evezett volna el. Elég, hogy az után egy Követséget küldvén a' *Civita-vechiai* lakosok a' *Romai* Consulokhoz, azt terjesztették elejekbe: hogy ők az el-követett ellentállásra, a' nállok őrizetenn vólt Neápolisi katona és matroz seregek által kényszerítették; hogy már most a' *Romai* Respublika' kebelébe ők is jó szívvvel visszátérnek; és hozzájók viseltető indulatjoknak meg-bizonyításául, sok eleség-béli próvisiót küldenek *Romába*. Az ólta Frantzia seregek rendeltettek és szállittattak-bé *Civita-Vechiába* is.

A' Francziák *Ancona* mellett egy magas és hegyes hegynék tetejét el-hordván, egy olyan plánumot tsináltak reá, a' melynek 40 lábnyi az Altalló-lineája, 's-már most batteriát építenek, és ágyukat hordanak reá.

Még Nov. 29-dikénn valami Frantzia hajók eveztenek vólt el az *Anconai* kikötő-helyből, oly rendeléssel, hogy *Corfu* szigetére eleséget, *Málta* szigetére pedig segítő népet szállítsanak által. Hanem egyik tzeljokat sem érhatték-el, mint-hogy a' szélvezek által el-szélesztettek és meg-rongyóltattak. A' 3 hadi hajók közzül, a' melyek ezen ex-

peditzióra ki-rendeltetve voltanak, ketten már *Anconához* vizsza érkeztenek, a' harmadiknak állapotjáról pedig, még eddig semmi bizonyost nem irnak.

Frantzia Generál *Eble*, a' ki egy Frantzia sereggel együtt *Capuába* bé-szállott, ennek erősségeit nagy siettséggel igazgattatja, és a' várat, eleségbéli provisióval, tölteti. Mind azokat a' lántzókat ellenben, a' melyeket a' *Neapolisi* seregek a' *Volturnó* vize megett készítettnék volt, hányatja széljel.

Mind azok a' dolgok továbbá, a' miket a' *Neapolisi* környülállásokról tudhatunk, még eddig csak az itt mingyar következő, közönséges nyomtatásban ki-adott *privat* levelekbe vagynak bé foglaltatva. A' közelébről való környülállásokat pedig csak a'jövendő fogja meg-határozott módon ki-nyilatkoztatni. A' két levelek ezek:

Az Olofz szélekről, Fébr. 7-dikénn: „

„Az *Olofz* ország' belső részeiről jövő tudósítások ezt az ez előtt oly szerentsés és oly virágzó országot, mostan mint pusztulásnak országát, úgy irják-le. A' factzióktól széljel szaggatva, és a' válás-béli 's-politikai vélekedések' dühösségének ki-téttelve, nem lehet ezen országban semmit egyebet, hanem csak a' Hazafiak között való háborunak mezejét szemlélni. Különösön pedig *Nápoly* ország a' képe egy olyan zábolátlan nép' leg rettenetesebb excelsussainak, a' melynek tselekedetet minden indulatokat iszonyodással töltenek-el. Minekutánna t. i. a' fegyvernyugvás Gen. *Championet* és a' Nápolyi Vice-Király *Pignatelli* között megkötöttett volna, ezen utolsó egy Proclamatziót bortsátott a' néphez, melyben azt parantsolta nékiek, hogy, ha Frantziák érkezendének-bé *Nápoly* városába, a' lakosok magokat tartsak tsendességben. Hanem, az indulatók már ekkor igen fel voltanak hevesülve. Jan. 12-dikénn két Frantzia Commissariusok 10 Dragonyosoktól késértetve, valóság-

gal bé érkeztek a' városba. Ezeknek látásával a' nép fel-dühösült, és a' mint lehetett fel-fegyverkezvén, leg előbb is a' *St. Elmo* várara rohant, és azt el foglalván, valamint mind azokat a' személyeket, a' kik ebben a' magok politikai vélekedéseikért fogva tartattak, ugy az után a' városonn is, mind azokat a' lakosokat, a' kiket a' hir, mint Jákobinusokat ugy tett vólt előttök esmeretessé, meg-öldökölték. Frantziák is, a' kik csak hamar jó buvó helyekre nem találhattanak, élet nélkül maradtanak. A' feljebb említett két Frantzia Commissáriusok azonközben, ez el-buvás által való meg-menekedésre, kesérőkkel együtt módot találtak. Hanem egy hajó, a' melyre a' Vice-Király, harmadfél millió tallérokkal együtt egyéb javait fel-rakatta vólt, a' néptől meg-tartoztatván, fel-prédáltatott. —

„Ekkor már az a' Fő-Generál *Muliterni*, a' kit a' nép az előtt kevéssel maga-magának választott vólt, egy Proclamatziót adott ki, a' melyben meg parantsólt, hogy mind az, a' ki valakinek vagy tulajdonát vagy személyét illetni fogja, helybe mingyár fel akasztassék. Ezen Proclamatzióknak lett is végezetre az a' jó következése, hogy a' nép, kinek vezérjei a' *Lazaronik* vóltak, tsendesülni kezdett, hanem meg-esküdt, hogy a' Vallást és Királyt utolsó tsep vérig meg nem szünik védelmezni, és a' *Championet* 's - a' Vice-Király közt meg-erőssített fegyvernyugvást el nem fogadja. Mind ezek a' dolgok Jan. 12-dikétői fogva 16-dikáig történtenek. Tsak magában *Neapolis* városában 100,000 fegyvereseknél többet lehetett számlálni: hanem, Vezérek' és egyet-értő akarat' dolgában vólt a' fogyatkozás.“

A' másik privát tudósítás, Florencziából, Januar. 27-dikénn: —

„Jan. 15-dike vólt az a' nap, a' melyenn *Nápolyban* a' támadás ki-ütött; és a' *Championet* 's - Hertzeg *Pignatelli* között köttetett fegyver-nyug-

vás, szolgáltatott reá indító okot, vagy fogást. A' *Lazzaronik*, és más egyéb köz emberek, valami 20 ezeren, minekutána magoknak a' fegyveres házából erőszakoson fegyvereket vettének volna, minden vezér és meghatározott plánum nélkül, leg előbb is mingyár, a' leg nagyobb rendetlenségekre botsátkoztanak-ki. Ezen fokaságnak dühösége azonközben, nem tsak a' Frantzia Systemának barátjai ellen, hanem, az Országgló szeknek még otthon maradott tagjai ellen is vólt intéztetve. Ezenutólsók t. i. a Generálisokkal egyetemben, futás által kéntelenítették magokat a' népnek öldöklésre tzelozó dühösége előll elvonni. Több házak fel prédáltattak: és tsupán tsak az *Ersek'* tisztes tekintetének köszönhetni, hogy a' népfok palotáknak fel gyujtásától megtartóztatathattott. Sok excelsusok után arra határozta végezetre ez a' fegyveres sokaság magát, minekutánna még más csoportokkal is özfize tsatolódott volna, hogy *Cápuához* elő nyomúljon, ott a' Frantziákat megtámadja, és őket onnétki-verje. Mihelyest ez a' sokaság azonközben a' városból ki-ment, benn azonnal más támadás ütötte-ki magát. Most már a' Frantzia gondolkodásuak tsatólták özfize magokat: kik a' városnak minden erőfőbb helyeit, és végezetre, néhány véres özfize-tsapások után, magát egész *Nápoly* várossát el-foglalták. Ez meg-esvén, Követeket küldöttek-ki *Casertába* a' Frantzia fő hadi szállásra Gen. *Championethez*, olyan meg-hivással, hogy a' városba szálljon-bé, és azt a' Frantzia Respublika' nevében foglalja-el.

Nápoly városából, Jan. 23-dikánn: —

„Némely öldöklés-béli scenák után, végezetre a' Frantziák ezen városba bé szállottanak. „

A' Neápolisi hadi fogjok közzül valami ezeren Romába bé-vitettetvén, a' szabadsággal meg-kináltattak, oly fel-tétel alatt, ha a' Frantzia Respublikánál való katonai szolgálat-vállolást, a' Frantzia Országgi fogságba való hozfizas útazásnál in-

kább választanak: hanem ők, az utólsót választották inkább, hogy - sem a' Respublikai szolgálatot. — A' Frantzia seregek azonban még mind takarodnak *Roma* felé; és onnan tovább az ugy nevezett *Neápolisi* táborhoz.

Helvétziai Respublika.

Az itt lévő Directorium arról tudósította ezen napokban az ifjabb Tanátsot (a' mely itt *Nagy Tanáts*nak neveztetik), hogy ő már néhány ízben panaszolt légyen a' Frantzia Directoriumnál, azért, hogy a' Helvétziában lévő Frantzia sereget, a' nyilvános Trakta ellen még máig is mind a' Helvétziai Cantonok kéntelenítettnek tartani; és vett is ugyan attól már igen biztató ígéreteket: melyek, hogy még eddig teljesületlen maradtanak, nem egyébnek lehet tulajdonítani, hanem, hogy a' Frantzia Directorium mostanság egy idő-ólta igen terhes gondok által lévén el-foglaltatva, nem eléggé ügyelhetett arra, hogy ki-adott parantsolatainak a' fok Agensek által lejendő bé-tölttetések, miként folya. Hanem az itt lévő Biztos *Rapinat* éppen most vett egy oly parantsolatot, a' mely szerint az eddig való panaszoknak el-hárítottadásokat is, már most remélni lehet, &c.

Ennek alkalmatosságával azt a' parantsolatot is közlötte a' Helvétziai Directorium a' Nagy Tanátsal, a' mely ugyan ekkór érkezett *Párisból* a' hadi ministertől *Scherertől*, *Rapinathoz* Helvétziába: — „A' *Carie-Bezard* Kompania (igy ír *Scherer*) éppen most adta tudtomra, hogy az ő foglalatosságai (vexeli aktivitásai) már most folyamatban vagynak. Egy Agensnek már eddig meg kellett hozzád pénzzel érkezni. Ez a' Kompania, olyan emberekre bizta vólt igen erőssen magát, kiktől meg-tsalattatott. Most azt igéri, hogy mindent el fog követni, hogy 4 hónapoknak le-folytok alatt, 50 ezer gyalog és 3 ezer lovas katonának, szükséges kélzületeket szolgáltathasson: re-

méllem, hogy szovának fog állani; tartsad szem-
 ügyenn. Én itt a' Helvétusok' rekrutérozására 500
 ezer Livrákat köldök. Sürgesd minden-féle-kép-
 per a' dolgot, hogy mehefsen mennél hamarább
 tökéletességre. Ennek a' *Decásnak* 5-dikénn a' fő
 Biztos kezébe is küldök, az előre el.nem-láttatha-
 tó történetekre, 250 ezer Livrákat. Küldök to-
 vábbá számatokra 100 munitziós-szekereket is, a'
 melyek, 3 lovak lévén belejek fogattatva, arra va-
 lók léznék, hogy a' térségekenn eleséget hordat-
 taffatok vélek a' seregekhez, &c."

A' Helvétziai Directoroknak egyike, *Legrand*
 nevü, közelébről, ezen hivatalból való el-botsátta-
 tást kért a' Törvényhozó Tanátsoktól. Az in-
 dittó oka ez vólt kivanságának, hogy az apólsa
 meg-halván, már most magának kellettik igazgatni
 a' kereskedést. A' Nagy Tanátsból meg-nyerte ki-
 vánságát: hanem a' *Vének'* Tanátsa (a' mely itt
Senatusnak neveztetik) fokáig nem akarta helybe
 hagyni a' Nagy Tanáts végzését. Tsak ugyan meg-
 nyerte végezetre ettől is, még pedig egy igen di-
 tsérétes köszönő irás mellett, el-botsáttatását. He-
 lyebe ismét az a' *Bay* nevü valósztatott Director-
 nak, a' kit nem régiben *Rapinat* tett vólt ki a'
 Directorságból. — Egyéb aránt azt vették észre
 egy idő-ólta, hogy a' *Senatus*, a' Nagy Tanátsnak
 majd minden Decretomait vizsgálja hánnya, me-
 lyért már heves lármázás is történt a' Nagy Ta-
 nátsban.

Frantzia Ország.

A' Finántzia' dólga hoszfazon foglalatoskod-
 tatta a' feljebb való hetekben a' Frantzia Törvény-
 hozókat. Már rég-ólta panaszkodik a' Directo-
 rium, hogy néki 50 millió Livra *Deficittel* vagy on-
 baja, az az, hogy a' Törvényhozó Tanátsoktól
 a' mostani költségekre ki-rendélt summa 50 mil-
 lióval több a' jövedelemnél. Hogy ez a' *Defi-*
cit el-hárítottásháfék, az az valamely más segede-

lem kút.főből ki pótóltathassék : tehát a' napokban az ablakok' adóját állították-fel a' Törvényhozók. De kétség kívül ez is nem elég vastag forrás lévén, a' szükség ellen való panaszolkodástól a' Directorium meg nem szünt. Az Öt százak' Tanátsa Commissiót rendelt, hogy az projectáljon eszközt a' segedelemre. Meg- vizsgálván a' Commissió a' dolgot, úgy találta, hogy egyéb eszközök elfogyván, ez úttal csak a' *Só-adó* által lehetne a' szükségenn segíteni. Ez a' *Só adó* iránt való projectom pedig néhány esztendőktől fogva néhány ízben elő hozatott, és mindenkör sok ellenzőkre találván, vizsgálva vettetett. Most is sokak keményen ki-keltenek ellene, a' kik között Képviselő *Bonaparte Lucian* különböztette-meg magát leg inkább. —

Azt is elő hozták a' projectom' ellenzői, hogy nem tsupa valóság ez az úgy mondatott *Deficit*; és, ha szintén valóság volna is, tanátsosabb lenne a' már fenn-álló Adóknak nemeit nevelni, hogy-sem egy oly Adónak nemét bé-hozni, a' mely nem egyéb, hanem csak a' régi *Gabelle* (*Só-vám. Vectigal-Salarium*) volna, és a' mely oly sokszór fogás-képpen szolgált a' régi Monárchiai Országgló-fzék' gyűlölségessé-tétetődésére. Mar úgy tettszett, hogy ezekre és több e'-féle okokra nézve, most is vizsgálva fogják a' Törvényhozók ezt a' projectomot vetni. Még Fébr. 2-dikánn is sokak keményen viaskodtak az Öt-százak' Tanátsában ellene. Hanem, minekutánna a' Directoriumtól ujjabban még egy igen panaszolkodó követség érkezett volna a' Tanáts' elibe, a' mely által a' Finántzia' gyengélkedő állapotja, a' feljebb említett *Deficit*, és az ujj segedelmeknek szükséges volta, a' Directoriumtól oly ijesztő formában festetett volna le, hogy ha ez a' *Só-adó* ő tölle meg-tagadtatik, ő az után a' maga kezeit minden számolásból ki-mosván, azt egélszen csak azokra fogja háritani, a' kik véle ebben ellenkezők voltak, ekkór végezet-re, midön Fébr. 5-dikén ugyan ez a' projectom fontolás alá vétetett volna, a' dolog voxolás alá

botsáttatott, és a' *Só-adó*, — mellette 206, ellene pedig 160 votumok lévén — 46 többséggel meghatározott.

A' *Mártzius* hónap közeledvén, elközeledtek már egész Frantzia országban, az itt minden esztendőben ekkor esni szokott Kép-viselői Választást megelőző szokott mozgások és meleskedő iparkodások is. Egy felé az igazi Respublikai párt, más felé a' Royálisták, harmadik felé pedig az Anarchisták, hogy jövőre kiki közzüllök mennél több vélek-tartókat választathasson a' Kép-viselői és egyéb olyan hivatalokra, a' melyek a' nép' választása által töltenek-bé.

A' *Rénus* mejjékénn *Basel* és *Máintz* között fekvő Frantzia Közep-tábor, vonni kezdette öfzsze, *Jourdán* Fő-Vezér alatt, a' maga Divisióit. — Ezen egy táborba gyűlő Divisiók, a' *Gen. St. Cyr*', *Ferino*', *Souham*', és *Lefebre*' Divisiói.

Batava Respublika

Ezekről semmi nevezetést nem irtak mostanság. — A' kemény tél, itt is igen érezhető nyomdokait hagyta maga után. Az ispotályok, félig meg-fagyott férjfi és aszszony-emberekkel vannak tele. — A' Frantzia préda-hajók még most sem szüntenek meg a' *Belga* partok körül bizonyos portékákkal rakott Hollándus hajókat, prédaúl elrabolni. Mi féle portékákkal legyenek az ilyen Hollándus hajók terhelve, a' melyeket a' Frantziák *Contreband*nak tartanak, és a' milyent közelébről vagy kettőt ismét el-fogtanak, nem írják.

Egy, pálinkával, nádmézzel, gyapottal, figével, 's egyéb e'-félékkel terhelt, valami 40 ezer font Sterlingekre assecurált Anglus kereskedő hajót, az a' szerentsétlenség érte a' Batavusok' partjai körül ezen napokban, hogy minekutánnn *Seelandia* mellé *Brouershaven*hez érkezett volna, a' hajó Kapitánya a' *Sehouwen*' szigeténn égő jel-tü-

zet, *Anglus* partonn lévő tűznek nézte lenni, melyhez képpelt ki-evezett a' Jel-mesterhez. Ez, sajditván az *Anglus* hajós Kapitány' tevedését, *Anglus* nyelvonn felelt hozzá, és igérte, hogy a' szározhoz való szerentsés bé-evezésre néki jó segitséget rendel: az alatt azonban magát a' Kapitánt egy *Frantzia* strázsának gondviselése alá vezetvén, a' rakott hajót egy paraszt tsoport áltol el-foglalta, és a' hajónn talált 23 *Anglus* hajós-legényeket *Gravensteinbe* késértette.

Német Ország.

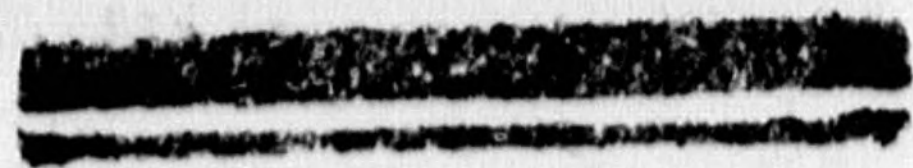
Münchenből, Fébr. 17 dikénn: —

„Ö Hertzegsége a' *Bavaro-Palatinátusi Választó Fejedelem*, tegnap (16-dikban) dél utánni 3 órakor, gutta-ütés által, az élök közzül az örökké valóságra által szollittatott: és az eddig vólt *Zweybrückeni Hertzeg, Maximilian Josef*, mint a' meghólnak *Succesora*, ki-hirdettetett, 's-néki, hit-tétel által hivség ajánltatott.

Dresdában közelébről Ország-gyülés tertatván, egyebek között azt is el-végezték a' *Saxoniai Rendek*, hogy a' Választó Fejedelemnek egy Országos-Irást adjanak által, a' melynek ereje szerént az Orzágnak két millió creditjére hatalmaztassék a' Fejedelem, olyfel-tétel alatt, ha t. i. a' hadi idök a' rendkívül való költségeket tovább is szükségek-ké találnák tenni. Azonközben, noha a' lefolyt 6 háborus esztendök a' *Saxoniai Státust*, sok külömb-külob-féle, és az esztendök szerént határozott Státus-jövedelmeit sokkal feljül haladó költségeknék tételére kényszerítették is, a' melyek a' Választó Fejedelemnek just adhatnának arra, hogy ezen 2 milliókról izolló Státus-Obligatziót azon költségekre assignálná, ö Választó Fejedelmi Hertzegsége mindazáltal, ezen Országos-Irást telyességel használni nem akarván, azt a' Rendeknek a' lemmivé való tételre visszta adta.

* * *

Ez a' 18-dik *Seculum* arra látszik ki-választottottnak a' *Gondviselés* által lenni, hogy nagy történeteket és tsudálkozásra méltó találmányokat szüljön. Minekelötte el enyészne, már még a' levegői hajózásnak mestersége, az az, a' Levegői hajónak kormányozásai is, tökéletességre láttatik menni akarni. Egy valaki t. i. a' ki tsak ugyan még mostanában meg-nevezetlen akar maradni, ezen ujj mesterség-béli találmánt a' *Bétsi* Universitas' Archivumába oly rendelés mellett tette-le pertsét alatt, hogy ő, abban az esetben, ha valaki ezt a' találmánt, az alatt, míg ő ennek alkatását egészízen tökéletesithetné, éppen így világ' elibe találná botsáttani, ez által meg ne folytathassék a' betsüllettől, mintha a' találmánynak az első szerzője nem ő lett volna, vagy leg alább hogy már ekkör ugyan ez a' mesterseg, t. i. a' Levegői-hajónak kormányozása, tölle is fel nem lett volna találtatva. — A' találó, egy kttsiny rajzokkal együtt, az ő találmánya' mechanismusának egy kis rövid magyarázatját is, által adta, nem tsak, hanem az ellene tételhető ellenvetésekre is feleleteket adott. A' mechanismus, oly természet szerint való és egy-ügyü, hogy annak végre-hajthatóságát és jó következéseit, még a' közönségesebb bé-látásu emberek is azonnal meg foghatják; az ellenvetésesre való feleletek pedig oly ki-elégítőek, hogy az értelmesebb ahoz-értök' ítélete szerint, a' Levegő-hajónak kormányoztatása, ezen kívül valamely más módonn telyeséggel nem is, vagy leg alább ennél hasznosabb és könnyebb módon nem eshetne. — Mivelhogy — 1)ször, ezen mechanismusnak fejedelme által a' Levegő-hajónn, több mása terhet el-vinni és igazgatnilehet — 2)ször, ez szerint még a' levegő ellen is oly erővel lehet ezen mechanismus által dolgozni, hogy leg alább is tizszerte rövidebb idő alatt el



lehet általa a' tzelhoz jutni, mint a' föld színénn akár mely sebefs szekérral — 3)szor, ha szintén több mázsákkal meg-terheltetik is a' hajó, mégis elég tsak egy ember arra, hogy a' Levegő-hajót minden mechaniswufsával együtt, meg-indittsa, igazgassa, 's-mozgásban tarttsa. — Ezt a' Tudósítált a' *Bétsi Udvari Német Ujjság*bann olvas-suk

*

*

*

Már régi fárodozása a' tudós elméknek az is, hogy miként lehetne a' kötelek nemének oly sodrált, vagy valami más készület' módját találni, a' mely szerént azok, az ő eddig való vastagságok mellett, sokkal erősebbek, és nagyobb erejekhez képeest sokkal könnyebbek legyenek. Már az a' hires *Muschenbrock* ugy találta vólt sok rend-béli próbák után, hogy a' meg nem sodrott madzagokból és sinorokból készült kötelek, sokkal erősebbek volnának, mint a' közönséges sodrásnak módja által készült kötelek: tsak azt nem tudta vólt ez a' nagy nevű tudós fel-találni, hogy a' fonalait vagy madzagjait a' kötélnek, miként lehessen *parallele* (vagy tsak egymás mellett el-nyúlva) ugy özfíze foglalni, hogy állandóul özfíze foglaltatva maradjanak. — Most már egy *Möglich* nevezetű *Württembergi* nem rég meg halálozott Titok-Tanátsos Ur ezt is fel-találvan, *Stuttgardban Landauer* nevű testvérek személyes privilégiumot nyertenek magoknak arra, hogy ilyen egyenes szálu és nem sodrott köteleket készithessenek, melyeknek nevezetesen a' hajókra nézve igen nagy hasznokat fogják ezentúl venni. Az ereje ezen ujj talalmány szerént való kötélnek, abban áll; hogy ebben a' madzagok, a' melyekből ő áll, mind egy-formalog felzülnek az erő miatt. A' tett próbák szerént, egy olyan vastagságu kötél ezen ujj mód szerént, a' melynek másfél *zoll* vólt a' gömböjúsége, 13

mázsa terhet birt-meg: a' mikor pedig végezetre a' nagyobb tereh által kettőbe szakasztatott, minden szálai oly egy formálog szakadtanak-el, mint-ha allóval tsipettek volna ketté, a' mely nyilván-ságosan mutatja, hogy minden szálai mely egy formalog felzittettek volna a' tereh által. Egy ilyen ujj mód szerént készült, 304 madzagokból álló, 111 lábnyi hosszúságu, 3 és 3/16 zoll gömböjüségű kötél, nem nyomott többet 19 fontnál: egy régi modi, hasonló vastagságu, ugyan annyi számu szálaiból készült, és éppen olyan hosszúságu más kötél pedig, 31 és 1/2 fontot nyomott.

* * *

Továbbá, ezen mi időnk' *Geniusának* köszönhetjük még azon mesterségnek nagy gráditsra lett emeltetését is, a' mely már sokak életének, a' kik meg hóltaknak tartattattak, meg tartatását eszközölte. Erre az embereket magokat ily közelről érdeklő tárgyra is, még tsak ezen végénn lévő *Seculum'* közepe-tájján, tették figyelmetéssé az Orvosok a' publicumot. Frantzia országban *Winslow* és *Brühier*e fel-számlálták azt, hogy mely sok emberek tétettefsenek elevenen a' koporsóba, és azt tanították, hogy a' halált magok az emberek sokka iszonyatosabbá tették légyen, hogy-sem a'-milyen az a' maga természeté szerént volna. — Sokáig hathatós munkásság nélkül maradt tsak ugyan a' jó igyekezet. A' Cs. Kir. tartományokban azonközben itt-ott hasznos rendelkezések tétettek a' meg-hóltaknak láttzó emberekkel való bánásnak modjára nézve, nem tsak, hanem jutalmak is rendeltettek azoknak, a' kik a' hóltaknak láttzó embereknek fel-élelztésekben és helyre-állításokbau hasznos munkákat tette nek. Örömmel lehetett az ő probájiknak szerentsés következéseit, hallani és olvasni. Későbbre, még örvendetesebb ábrázatba is öltözött ez a' dolog, a' mely is egy

ugy nevezett Emberek' meg-mentésekre tzelezó Fundatziónak fel-állittatásában állott. —

Amsterdamban az 1767-dik esztendőben állott-fel egy Társaság, a' mely a' vizbe-fulladtaknak fel-élesztéseket tette a' maga foglalatozságának tárgyául, és a' mely a' vizbe-fulladtakkal való bánás-módjai iránt, tudósításokat hirdettetett: és jutalmakat osztogatott = ki. A' maga fel-állásának elő napján is mingyár vissza hozott az életre egy vizbe-hóltat ez a' Társaság. Az 1792-dik esztendőig, és így 25 esztendőnek le folytok alatt, 990 embert mentett-meg a' haláltól — 496 arany és 424 ezüst pénzt, 's-ezen kívül még 5950 aranyokat osztott-ki és fordított jutalomul azoknak, a' kik magokat az e'-féle vizbe-fulladtaknak meg-orvos-lásokban, meg-külömböztették. — A' jutalom pénznek ilyen a' formája: Egyik oldalán az ember-szeretet szemléltetik, a' ki is a' maga gyengéded ölében nyajáson melenget egy meg-merevedett embert; és midön ötet az egyik karjával szerelmesen keresztül ölelte, a' másik karjával a' halálnak fenyegető kaszája ellen védelmezi, a' ki is azon iparkodik, hogy a' fel-elevenítőnek igyekezeteit semmivé tegye; oldal-félt az élesztő szerek szemléltetnek heverni; melzfzéről pedig egy ház látszik, a' mely a' szerentsétlennek bé-fogadása végett, meg-nyilva áll. Azon az oldalán, melyen az éledő ember szemléltetik, ilyen körül-írás olvas-tatik: *Ez a' szerentsétlen vizbe-fulladott ember, a' hazának és attyafjainak vissza-adatott.* A' másik oldalán a' meg-tartójának neve egy tserfa-kuszoruban szemléltetik. — Örvendetes dolog az, hogy ez a' Társaság, még ezen Revolutziónak szélveszei között is meg-maradott, és ma is fenn-áll.